

عوامل مؤثر بر ارزشیابی از عملکرد اعضای هیأت علمی توسط دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد

دکتر ناصر جواهری زاده *

چکیده: در میان روش‌های مختلف ارزشیابی از اعضای هیأت علمی، روش استفاده از نظرات دانشجویان کاربرد بسیاری یافته است. این روش بسیار بحث‌انگیز بوده و موافقان و مخالفان زیادی دارد. این پژوهش به بررسی تأثیر دو عامل مهم ویژگی‌های دانشجو و ویژگی‌های اساتید در نمرات ارزشیابی استادان پرداخته است. در کنار آن نظرات اساتید را در زمینه فرایند ارزشیابی (اهمیت ارزشیابی، روش و زمان اجرای ارزشیابی، محتوا، بازخورد از نتایج، دقت و صداقت دانشجو) بررسی کرده است. روش تحقیق پیش‌آزمایشی است و از طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون تک‌گروهی استفاده شده است. جامعه آماری کلیه اعضای هیأت علمی و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بروجرد در سال ۱۳۸۴-۱۳۸۵ می‌باشد. اطلاعات توسط یک پرسش‌نامه محقق ساخته (برای ۴۰ استاد) و ۱۷۰۰ فرم ارزشیابی استادان که همه ساله توسط دفتر سنجش و نظارت دانشگاه اجرا می‌گردد با اضافاتی جمع‌آوری گردیده است. نتایج این تحقیق که با استفاده از تحلیل واریانس، همبستگی و رگرسیون چند متغیره به دست آمد حاکی از آن است که بین جنسیت، بومی بودن، بررسی و شناخت استاد قبل از انتخاب واحد، انتظار از نمره و معدل دانشجو با نمرات ارزشیابی اساتید رابطه معنی‌دار آماری وجود دارد و نتایج به دست آمد ۸۰/۵٪ نمرات ارزشیابی اساتید را تبیین می‌کند. بین جنسیت، مدرک تحصیلی، سابقه تدریس، تعداد عناوین درس استاد و رشته دانشجو با نمرات ارزشیابی استادان رابطه‌ای مشاهده نگردید. همچنین اکثریت اساتید ضمن اعتقاد به اهمیت ارزشیابی، با روش استفاده از نظرات دانشجو موافق نیستند و اعتقاد دارند ارزشیابی باید به صورت یک مجموعه مورد توجه قرار گیرد. اکثر آنها اعتقاد دارند که فرم‌های ارزشیابی نمی‌تواند منعکس‌کننده واقعیت‌های کلاس آنها باشد. همچنین بیشتر اساتید در صداقت و دقت دانشجویان و عدم دخالت سخت‌گیری‌ها در کلاس و نتایج ارزشیابی خود تردید دارند.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، اعضای هیأت علمی، پیش‌آزمون - پس‌آزمون، دانشجویان، عوامل.

مقدمه

ارزشیابی آموزشی به‌عنوان یک حوزه تخصصی جدید و مستقل در نیمه دوم دهه ۱۹۷۰ مورد قبول متخصصان قرار گرفت و رالف تیلر^۱ را باید بنیانگذار ارزشیابی آموزشی دانست. به دنبال او افراد دیگری نظیر هاموند^۲ (۱۹۷۲) و متفسل و مایکل^۳ (۱۹۷۶) به بسط شیوه تایلر پرداختند و اسکریون^۴ (۱۹۷۴) و استیک^۵ (۱۹۷۱) برای انجام عمل ارزشیابی الگوهای جدیدی ابداع نمودند (کیامنش، ۱۳۷۵).

ارزشیابی عبارت است از فرایند تعیین کردن، به‌دست آوردن و فراهم ساختن اطلاعات توصیفی و قضاوتی در مورد ارزش و مطلوبیت هدف‌ها، طرح‌ها، اجرا و نتایج، به‌منظور هدایت تصمیم‌گیری و درک بیشتر پدیده‌های مورد بررسی (استافل بیم و شینک فیلد^۶، ۱۹۸۶). ارزشیابی، آزمون و قضاوت درباره ارزش، کیفیت، اهمیت، میزان، درجه یا شرایط یک پدیده است و فرایندی است نظام‌مدار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات که تعیین کند آیا هدف‌های مورد نظر تحقق یافته است یا نه؟ و به چه میزان؟ (گی^۷، ۱۹۸۵). ارزشیابی آموزشی نیز یک فعالیت رسمی است برای تعیین کیفیت، اثر بخشی یا ارزش یک برنامه، فرآورده، پروژه، فرایند، هدف یا برنامه درسی (ورتن^۸ و سندرز^۹، ۱۹۸۷). جمع‌آوری و استفاده از اطلاعات به‌منظور تصمیم‌گیری در مورد یک برنامه آموزشی توصیف دیگری از ارزشیابی آموزشی است (ولف^{۱۰}، ۱۹۸۴). از آنجا که تعیین موفقیت یا عدم موفقیت برنامه‌های آموزشی فقط از طریق جمع‌آوری اطلاعات در موقعیت‌های واقعی یاددهی، یادگیری امکان‌پذیر است هرگونه تصمیم‌گیری در مورد برنامه آموزشی باید بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده انجام شود (کیامنش، ۱۳۷۵). بدون تردید ارزشیابی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود در هرگونه نظام آموزشی یکی از گسترده‌ترین و جنجالی‌ترین مباحث فرآیند آموزشی است (گین لانت^{۱۱}، ۱۹۹۱). اصلاح نظام آموزشی در دانشگاه‌ها و پی‌ریزی فعالیت‌های آموزشی براساس تحقیقات، هر دو از مواردی هستند که به موضوع ارزشیابی اساتید بستگی دارد (سیف، ۱۳۷۰).

1- Tyler
4- Scriven
7- Gay
10- Wolf

2- Hammond
5- Stake
8- Worthen
11- Gienn-lant

3- Metfessel and Michael
6- Staffelebeam and Shenkfield
9- Sanders

ارزشیابی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها برای اولین بار و به‌طور علمی بعد از جنگ جهانی دوم در کالج بروکلین و دانشگاه‌های پردو، واشنگتن، میشیگان و مؤسسات آموزشی دیگر انجام شد (دلاور، ۱۳۷۲). در ایران نیز ارزشیابی آموزشی به‌عنوان یک حوزه تخصصی مستقل، برای اولین بار در دانشگاه بوعلی‌سینای همدان در دهه ۱۳۵۰ شمسی، با تأسیس دوره ارزشیابی آموزشی و چاپ چند مقاله رواج یافت (کیامنش، ۱۳۷۵). ارزشیابی اعضای هیأت علمی از موضوعاتی است که همواره با مباحث ارتقای کیفیت آموزش عالی همراه بوده است (بریان^۱، ۱۹۹۳) به همین دلیل همه ساله منابع انسانی و مادی زیادی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی صرف ارزشیابی از عملکرد اعضای هیأت علمی می‌شود (آهنچیان، ۱۳۸۲).

هر چند برای ارزشیابی اعضای هیأت علمی روش‌های متفاوتی وجود دارد مانند مصاحبه (گرت^۲، ۱۹۷۲ و هافل^۳، ۱۹۸۱)، مشاهده از کلاس درس (روزنشین^۴ و فرست^۵، و استودولسکی^۶، ۱۹۷۳)، استفاده از یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان (سنتر^۷، ۱۹۷۵)، خودسنجی یا ارزشیابی از خود (کارول^۸، ۱۹۸۱ و باربر^۹، ۱۹۹۱)، مشاهده آموزش همکاران (آلن^{۱۰} و ریان^{۱۱}، ۱۹۶۹ و کارول، ۱۹۸۱)، ارزشیابی به وسیله همکاران (فرنچ-لازویک^{۱۲}، ۱۹۸۱)، بررسی آثار علمی (کروک^{۱۳}، ۱۹۸۸ و سنتر^{۱۴}، ۱۹۸۹) و استفاده از نظر دانشجویان (تورن^{۱۵}، اسکات^{۱۶} و بیرد^{۱۷}، ۱۹۷۶، اکانل^{۱۸} و اسمارت^{۱۹}، ۱۹۷۹، مارش^{۲۰} و روچه^{۲۱}، ۱۹۹۳) ولی روش استفاده از نظر دانشجویان رو به افزایش است به‌طوری‌که، از زمان انتشار اولین مقالات در زمینه ارزشیابی از استادان در دهه ۱۹۲۰ تاکنون مطالعات فراوانی در این زمینه صورت گرفته و مقالات و نتایج و پژوهش‌های بسیاری منتشر شده است. (ریمرز^{۲۲} و برند برگ^{۲۳}، ۱۹۲۷) به گونه‌ای که تعداد مؤسساتی که از نتایج ارزشیابی دانشجویان برای ارزشیابی اساتید استفاده می‌کنند از ۲۹٪ به ۸۶٪ افزایش یافته است (سلدین^{۲۴}، ۱۹۹۳). استفاده از این روش به‌منظور ارزشیابی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، علاوه بر رو به رشد بودن و کاربرد روزافزون، بحث‌انگیز بوده و دارای مخالفان بسیاری

1- Bryant
4- Rosenshine
7- Centra
10- Allen
13- Kroc
16- Beaird
19- Marsh
22- Brandenburg

2- Garrett
5- Furst
8- Carrol
11- Ryan
14- Thorne
17- O'connel
20- Roche
23- Seldin

3- Haeefe
6- Stodolsky
9- Barber
12- French - lazovik
15- Scott
18- Smart
21- Remmers

نیز می‌باشد به نحوی که برخی پژوهشگران میزان اعتماد اساتید را به نتایج این ارزشیابی‌ها بسیار کم ارزیابی کرده‌اند (محمودی، ۱۳۸۵) و درستی اظهار نظرهای دانشجویان را مورد تردید قرار داده (استراتون^۱، ۲۰۰۵) و گزارشی را مبنی بر دیدگاه منفی اساتید در زمینه عدم دقت و عدم صداقت دانشجویان در پاسخگویی ارائه کرده‌اند (نویدیان، ۱۳۸۴).

بسیاری از اساتید اعتقاد دارند که عملکرد تحصیلی دانشجویان روی نظرات آنان درباره نحوه تدریس استادشان اثرگذار است و اظهار می‌دارند که دانشجویان با عملکرد تحصیلی پایین (دانشجویان ضعیف) صلاحیت نظر دادن درباره نحوه تدریس اساتیدشان را ندارند. اینها توصیه می‌کنند برای ارزشیابی، تنها از دانشجویان با عملکرد تحصیلی بالا (دانشجویان ممتاز) استفاده شود تا نتایج ارزشیابی صحیح و قابل اعتماد باشد (شکورنیا، ۱۳۸۵). آنها این ارزشیابی‌ها را فاقد اعتبار و روایی کافی می‌دانند و ضمن انتقاد از آن بیان می‌کنند، که توانایی انعکاس واقعیت‌ها را ندارند، بنابراین بیهوده‌اند، (اسپرول^۲، ۲۰۰۶ و گرجی، ۱۳۷۳). همچنین شواهد بسیاری وجود دارد که جمله‌بندی سؤالات و شرایط ارزشیابی بر نتایج ارزشیابی تأثیر دارد (آهنچیان، ۱۳۸۲) تا بدان‌جا که استادان به میزان قابل توجهی دارای نگرش منفی به آگاهی و صداقت دانشجویان می‌باشند (رنجبر و همکاران، ۱۳۸۵).

از طرفی یکی از عوامل مهم مخدوش کننده نتایج این نوع ارزشیابی‌ها عملکرد تحصیلی دانشجویان است (شکورنیا، ۱۳۸۵). به طوری که بین نمره ارزشیابی استاد با معدل تحصیلی دانشجویان رابطه معنی‌داری مشاهده شده است (امری^۳، ۲۰۰۶ و جانسن^۴، ۲۰۰۶ و نوحی^۲، ۲۰۰۲ و مایلی^۵، ۲۰۰۲) همچنین برخی گزارشات حاکی از آن است که دریافت نمره بالا توسط دانشجو، منجر به دادن نمره بالا به استاد شده (ویلیامز^۶، ۲۰۰۶) و موجب کاهش محتوی درسی توسط اساتید و کاهش استانداردها می‌گردد (شکورنیا، ۱۳۸۵)، به گونه‌ای که ارزشیابی به صورت تهدیدی برای اساتید در می‌آید و این خطر را ایجاد می‌کند که استادان برای جلب رضایت دانشجو، از شیوه‌های غیر اصولی استفاده کنند و به جای ارتقای کیفیت تدریس خود، سعی در ایجاد رفاقت‌های صوری و اجتناب از جدیت و سختگیری، برای دریافت نمره بالا در ارزشیابی نمایند (سرچمی، ۱۳۸۴).

1- Stratton
4- Johnson

2- Sproule
5- Millea

3- Emery
6- Willimas

مطالعات تجربی نیز اثر تورش‌زایی نمره کلاسی در نتیجه ارزشیابی را نشان داده است. به گونه‌ای که در کلاس‌هایی که نمره درس بالاست، نمره ارزشیابی دانشجویان از استادان نیز بالا می‌باشد (آدامز^۱، ۱۹۹۷). همچنین شواهدی در حمایت از این اندیشه ارائه شده است که معلمان می‌توانند با دادن نمره بیشتر نمره ارزشیابی بالایی کسب کنند و اثر نمره کسب شده ممکن است تورش‌ی در ارزشیابی شاگردان از استادان به وجود آورد که در نتیجه اعتبار ارزشیابی را زیر سؤال ببرد (گرین‌والد^۲، ۱۹۹۷). بنابراین دانشجویان در موقعیتی قرار می‌گیرند که تعیین‌کننده اصلی آن چیزهایی باشند که در کلاس رخ می‌دهد و استادان بزودی در می‌یابند کسانی که رضایت دانشجویان خود را فراهم می‌آورند (به هر وسیله‌ای که باشد) از مدیران خود پاداش خواهند گرفت. اما، به هر دلیلی استنادی که رضایت شاگردان را فراهم نیاورند ممکن است در نتیجه آن متحمل مشکلاتی شوند و باید از خود دفاع کنند. بنابراین هنوز باید در زمینه روایی^۳، پایایی^۴ و قابل استفاده بودن نتایج ارزشیابی‌ها آزمون‌های دیگری انجام گیرد (آبرامی^۵ و همکاران، ۱۹۹۰).

نتایج تحقیقات بسیاری نیز ارتباط و وابستگی نتایج حاصل از ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان را به عوامل دیگری وابسته می‌دانند همچون: اعتبار و دقت پرسش‌نامه (بیگدلی، ۱۳۷۵)، دخالت دادن اغراض شخصی و خدشه‌دار شدن روابط استاد و دانشجو (رنجبر، ۱۳۸۵ و دانلی^۶، ۱۹۸۹ و برگمن^۷، ۱۹۹۰)، توانایی حرفه‌ای استادان (جاشی^۸، ۲۰۰۴)، سطح علمی درس و تعداد دانشجو (نوحی و فرج‌زاده، ۲۰۰۲)، جنسیت استاد و دانشجو (آرنسون^۹، ۱۹۹۴)، رشته تحصیلی دانشجو (آهنچیان، ۱۳۸۲)، عدم آگاهی از فرآیند تدریس (غفوریان، ۱۳۷۷)، روایی و پایایی ناکافی پرسش‌نامه‌های ارزیابی اساتید (تویودا^{۱۰}، ۲۰۰۴)، جامع نبودن ارزشیابی از اساتید و قرار نگرفتن آن در یک برنامه سیستماتیک ارزیابی (کافمن^{۱۱}، ۲۰۰۲)، سختگیری در حضور و غیاب، الزام به رعایت دقیق زمان کلاس، زمان توزیع پرسشنامه، شیوه توزیع پرسشنامه و حجم درس (کیخانی، ۱۳۸۱ و سیف، ۱۳۷۸)، مقام علمی، محبوبیت استاد، مجرد بودن یا متأهل بودن استاد، میزان سرگرم‌کننده بودن استاد و نحوه ارتباط او و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان (جانسون، ۱۹۹۶ و مک‌آلیستر^{۱۲}، ۲۰۰۶ و کوپرن^{۱۳}، ۲۰۰۶ و کاشین^{۱۴}، ۲۰۰۶). از طرفی باید گفت ارزشیابی دانشجویان از

1- Adams
4- Reliability
7- Bergman
10- Toyoda
13- Coburn

2- Greenwald
5- Abrami
8- Joshi
11- Kaufman
14- Cashin

3- Validity
6- Donnelly
9- Arronson
12- Mc Allister

استادان یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزشیابی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی است (مت کالفی، ۱۹۹۵) و ارزشیابی‌های دانشجویی تنها منبع ملموس و بهترین نوع ارزشیابی هستند زیرا دانشجویان تنها افرادی هستند که مستقیماً توسط استادان آموزش داده می‌شوند، بنابراین، برای ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی، آنان در بهترین شرایط قرار دارند (امری و اسپرول، ۲۰۰۶) و برای تصمیم‌گیری درباره اثربخش بودن آموزش، به‌طور روز افزون از ارزشیابی‌های دانشجویان استفاده می‌شود (گرچی، ۱۳۷۳).

در زمینه بحث‌انگیزترین موضوع تأثیرگذار بر نتایج ارزشیابی از اساتید، یعنی نمره دانشجویی مطالعات زیادی انجام شده است، به‌گونه‌ای که در بررسی نتایج بیش از ۴۰۰ مقاله پژوهشی، رابطه معنی‌داری بین نمره دانشجویان و ارزشیابی استاد توسط دانشجو نشان داده نشده است (مک‌آلیستر، ۲۰۰۶). همچنین از مجموع ۵۰ مقاله پژوهشی بررسی شده، ۲۲ پژوهش ضریب همبستگی بین نمره دانشجویان و ارزشیابی استاد توسط دانشجویان را صفر گزارش نموده‌اند و ۲۸ پژوهش دیگر همبستگی مثبت معنی‌دار ولی ضعیفی را گزارش کرده‌اند (کوبرن، ۲۰۰۶). مطالعاتی وجود دارد که جنسیت استاد و دانشجو را در نتایج ارزشیابی بی‌تأثیر می‌داند (آهنچیان، ۱۳۸۲) و دانشجویان را داوران بسیار دقیقی برای اثربخشی تدریس محسوب می‌نمایند و نتایج ارزشیابی آنها را در حفظ و ارتقای استادان مؤثر می‌دانند (سلدین، ۱۹۹۳) و تأیید می‌کنند که این ارزشیابی‌ها وسیله‌ای پایا، روا و با ارزش برای ارزشیابی تدریس استادان است.

نتایج متفاوت پژوهش‌ها علاوه بر اینکه نشانگر پیچیده بودن موضوع است، بیان‌کننده این واقعیت است که هنوز به بررسی و پژوهش‌های بیشتری در این زمینه نیاز وجود دارد لذا این مقاله با هدف بررسی عوامل تأثیرگذار بر ارزشیابی دانشجویان از اساتید تهیه شده است. همچنین هدف بررسی نظرات و دیدگاه‌های اساتید را در زمینه فرآیند ارزشیابی دنبال می‌کند. بدیهی است در راستای این هدف شناخت دیدگاه استادان به عنوان افرادی که مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بدین معنی که اگر استادان دیدگاه مثبتی در مورد ارزشیابی خود توسط دانشجویان نداشته باشند، پذیرش نتایج و لحاظ نمودن آن توسط آنها به وقوع نمی‌پیوندد (رنجبر، ۱۳۸۵).

- در راستای اهداف ذکر شده سؤالات اصلی پژوهش این است که: ۱- آیا معدل دانشجوی، جنسیت او، بومی بودن، بررسی قبل از انتخاب واحد، رشته تحصیلی و انتظارات دانشجو از نمره استاد بر نتایج ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان تأثیر می‌گذارد؟
- ۲- آیا سابقه، جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته، تعداد عناوین دروس و فعالیت‌های پژوهشی استادان بر نتایج ارزشیابی آنان توسط دانشجو تأثیر دارد؟
- ۳- دیدگاه اعضای هیأت علمی در زمینه فرآیند ارزشیابی استاد توسط دانشجو (اهمیت ارزشیابی، روش و زمان اجرای ارزشیابی، محتوا، بازخورد نتایج، دقت و صداقت دانشجو) چگونه است؟

روش

با توجه به اهداف و سؤالات اصلی پژوهش؛ روش تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، آزمایشی است که از یک طرح پیش‌آزمایشی^۱ به نام طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون تک‌گروهی^۲ استفاده شده است. همچنین از روش توصیفی، پیمایشی نیز برای بررسی نظرات استادان استفاده شده است.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان (نیمسال سوم به بعد) و اعضای هیأت علمی (باسابقه تدریس بیش از ۳ سال) دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد در سال ۱۳۸۴ است. تعداد آنها در سال مذکور به ترتیب ۱۰۲۷۵ و ۱۳۳ نفر است. از آنها نمونه‌ای مرکب از ۴۰ استاد و ۱۷۰۰ دانشجو بر اساس جدول کرجسی و مورگان^۳ تعیین گردید، روش نمونه‌گیری اساتید تصادفی ساده می‌باشد، که برای هر استاد ۲ کلاس به صورت تصادفی انتخاب گردید.

ابزار پژوهش

ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش فرم ارزیابی اعضای هیأت علمی است که همه ساله توسط دفتر سنجش و نظارت دانشگاه در جلسات ۱۴-۱۳ ترم اجرا می‌گردد. این فرم ۱۰ سؤال دارد که

1- Pre-Experimental
3- Krijcie and Morgan

2- One-group pretest-posttest design

دانشجویان باید گزینه‌های عالی=۴، خوب=۳، متوسط=۲، ضعیف=۱ و بدون نظر=۰ را برای استادان علامت بزنند. سؤالات این فرم شامل ۱۰ مورد است که در جدول ۱ خلاصه شده است:

جدول ۱: سؤالات فرم ارزشیابی اساتید

ردیف	موارد نظر خواهی از دانشجویان
۱	حضور و ترک به موقع کلاس و شرکت منظم در کلیه جلسات درسی
۲	علاقه به تدریس و داشتن طرح درس
۳	ارائه سرفصل دروس و رعایت تدریس آنها
۴	قدرت تفهیم و انتقال مطالب درسی
۵	وسعت اطلاعات در زمینه درس و ارائه مطالب و منابع جدید
۶	اداره و کنترل کلاس ضمن تمایل به مباحثات علمی
۷	ایجاد انگیزه مطالعه و پژوهش و خلاقیت دانشجویان
۸	نحوه سلوک و رفتار با دانشجویان و رعایت احترام متقابل
۹	نحوه ارزیابی پیشرفت دانشجویان در طول ترم
۱۰	ارزیابی از مجموع تدریس و رفتار استاد

برای استفاده از این فرم، با توجه به سؤالات تحقیق مواردی شامل جنسیت دانشجو، بومی بودن یا نبودن، معدل سال قبل و انتظار او از نمره استاد به آن اضافه گردید، سپس با مراجعه به سوابق اساتید اطلاعات سابقه، جنسیت، مدرک تحصیلی، رشته، تعداد عناوین درس و فعالیت‌های پژوهشی آنها نیز در تحلیل مورد استفاده قرار گرفت.

نظرات اساتید درخصوص فرایند ارزشیابی اهمیت ارزشیابی (۲ سؤال)، روش و زمان اجرای ارزشیابی (۴ سؤال)، محتوا (۱۰ سؤال)، بازخورد نتایج (۲ سؤال)، دقت و صداقت دانشجو (۳ سؤال) توسط پرسش‌نامه محقق ساخته (درب‌گیرنده شاخص‌های اصلی فرم ارزیابی اساتید، در زمینه محتوی و شاخص‌های اضافه شده با توجه به اهداف تحقیق) جمع‌آوری گردید. روایی محتوایی^۱ پرسش‌نامه توسط ۱۵ نفر از خبرگان و متخصصان بررسی و به میزان ۸۶٪ توافق بر روی آن حاصل شد. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه نیز از آلفای کرونباخ^۲ استفاده گردید که میزان آلفای کل برابر با ۰/۸۸ به دست آمد.

روش کار به این صورت بود که از بین دانشجویان سال دوم (چون آشنایی بیشتری با محیط دانشگاه دارند و حداقل یک بار اساتید خود را ارزیابی کرده بودند) حداقل دو کلاس برای هر

استاد در یک عنوان درسی به صورت تصادفی انتخاب گردید، و در جلسه چهارم ترم فرم ارزیابی تغییر یافته استادان، به آنها داده شد سپس در جلسه سیزدهم کلاس نیز مجدداً همان فرم‌ها به آنها داده شد و از دانشجویان خواسته شد استاد خود را ارزیابی نمایند، سپس نتایج به دست آمده با یکدیگر مقایسه گردید. از استادان همان کلاس‌ها نیز نظرسنجی درباره فرآیند ارزشیابی، صورت گرفت. اطلاعات جمع‌آوری شده توسط جداول توزیع فراوانی، آزمون T وابسته، آزمون تحلیل واریانس ANOVA یک راهه، آزمون توکی^۱، آزمون χ^2 دو نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون^۲ و رگرسیون چند متغیری^۳ مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج این تحقیق که حاصل اجرای ۱۷۴۰ پرسش‌نامه بین اساتید و دانشجویان است در جدول زیر خلاصه شده است:

جدول ۲: توصیف اطلاعات فردی اساتید

جنسیت	زن	مرد		
	٪۲۶	٪۷۴		
مدرک تحصیلی	دکتری تخصصی و دانشجوی دکتری	کارشناسی ارشد		
	٪۲۸	٪۷۲		
رشته تحصیلی	کشاورزی و علوم پایه	فنی، مهندسی	علوم انسانی	
	٪۳۰	٪۳۱	٪۳۹	
میانگین سابقه تدریس	۴/۵ سال			
میانگین امتیازات پژوهشی	۵/۹۱ امتیاز			

اطلاعات فردی دانشجویان نیز در جدول ۳ خلاصه شده است:

جدول ۳: اطلاعات فردی دانشجویان

جنسیت	زن	مرد
	٪۵۲	٪۴۸
وضعیت سکونت	بومی	غیر بومی
	٪۵۶	٪۳۴
بررسی نمرات استاد قبل از انتخاب واحد	بلی	خیر
	٪۸۹/۱	٪۱۰/۱

در زمینه بررسی نمرات اساتید قبل از انتخاب واحد ۰/۸ درصد نیز پاسخ نداده‌اند. پاسخ‌های استادان به سؤالات پرسش‌نامه نیز در جدول ۴ خلاصه شده است:

جدول ۴: پاسخ‌های استادان به سؤالات نظرسنجی

سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
مناسب بودن سؤالات فرم ارزشیابی جهت ارزیابی اساتید	٪۳/۸	٪۳/۲	٪۵	٪۴۰	٪۴۸
میزان اهمیت ارزشیابی اساتید	٪۵۰	٪۳۶/۴	٪۱۱	٪۲/۶	---
ارزشیابی از دانشجو به‌عنوان تنها راه	---	٪۴۸/۲	٪۸/۸	٪۲۲	٪۲۱
استفاده برای تصمیم‌گیری درباره اساتید	٪۷	٪۵	٪۶	٪۱۲	٪۷۰
لزوم وجود فرایند ارزشیابی سیستماتیک و همه جانبه	٪۵۱	٪۱۸/۱	٪۱۱	٪۱۵/۸	٪۴/۱
میزان دقت دانشجو در تکمیل فرم	---	٪۱۳	٪۵/۶	٪۲۰/۴	٪۶۱
میزان صداقت دانشجو در تکمیل فرم	---	٪۱۰	٪۴	٪۱۶	٪۷۰
تاثیر سخت‌گیری اساتید در مسایل درسی در نظر دانشجو	٪۵۵	٪۳۳	٪۱	٪۸	٪۳

تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که بین میانگین نمرات ارزشیابی از استادان در ابتدا (جلسه چهارم) و انتهای ترم (جلسه سیزدهم) تفاوت وجود دارد ($X_2^- = 2/3799$ و $X_1^- = 2/789$) و این تفاوت از نظر آماری معنادار است ($t = 28/276$, $p = 0/0005$). همچنین بین میانگین انتظار نمره دانشجویان در ابتدا و انتهای ترم تفاوت وجود دارد ($X_1^- = 15/517$ و $X_2^- = 14/454$) و این تفاوت از نظر آماری معنادار است ($t = 33/951$, $p = 0/0005$). نتایج حاصل از اجرای آزمون ضریب همبستگی در جدول ۵ خلاصه شده است:

جدول ۵: نتایج ضریب همبستگی

تعداد	سطح معناداری	r	همبستگی بین
۱۶۵۴	۰/۰۰۰۵	۰/۸۲۶	معدل و انتظار از نمره درس
۱۶۵۴	۰/۰۰۰۵	۰/۲۷۵	معدل و نمره ارزشیابی به استاد
۱۶۶۰	۰/۰۰۰۵	۰/۴۸۵	انتظار نمره و نمره ارزشیابی استاد

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود بین معدل سال قبل دانشجو و انتظار نمره او از استاد، معدل دانشجو و نمره ارزشیابی استاد، و انتظار نمره دانشجو و نمره ارزشیابی استاد همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

برای تعیین میزان تأثیر معدل و انتظار نمره دانشجو بر نمرات ارزشیابی استادان از آزمون تحلیل واریانس یک راهه (ANOVA) استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۶ آورده شده است:

جدول ۶: نتایج تحلیل واریانس

سطح معناداری	F	درجه آزادی	میانگین مجذورات	جمع مجذورات	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	سطح
۰/۰۰۰۵	۱۷/۲۴۹	۲	۳/۳۷۵	بین: ۶/۷۵۱	۰/۴۱۹۳۶	۲/۲۹۰۳	۴۱۲	ضعیف
			۰/۱۹۵	درون: ۳۲۱/۲۰۴	۰/۴۵۵۱۳	۲/۴۲۶۹	۹۰۵	متوسط
			۱۶۵۱	۰/۴۲۸۴۰	۲/۳۱۰۱	۳۳۷	قوی	
۰/۰۰۰۵	۱۸/۶۴۲	۲	۳/۶۱۳	بین: ۷/۲۲۵	۰/۴۲۱۳۶	۲/۲۷۴۹	۵۱۷	کم
			۰/۱۹۴	درون: ۳۲۱/۱۰۰	۰/۴۶۰۹۸	۲/۳۹۶۲	۷۲۸	متوسط
			۱۶۵۷	۰/۴۲۵۶۲	۲/۴۴۰۲	۴۱۵	زیاد	

با توجه به این که معدل در سه سطح، $14 \leq 16/5$ ضعیف، $14 < 16/5$ تا $14 < 16/5$ متوسط و $16/5 >$ قوی و انتظار از نمره در سه سطح $5 \leq$ ضعیف، $17 \leq$ متوسط، $20 \leq$ بالا طبقه‌بندی شده است و با توجه به این که مقدار F معنادار شده است آزمون تعقیبی^۱ توکی اجرا گردید که نتایج حاکی از آن است که بین معدل ضعیف و متوسط ($P < 0/0005$) و معدل متوسط و قوی ($P < 0/0005$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بین معدل قوی و ضعیف ($P < 0/83$) تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. همچنین بین انتظار نمره کم و متوسط ($P < 0/0005$) و انتظار نمره کم و زیاد ($P < 0/0005$) تفاوت معنی‌داری وجود داشت ولی بین انتظار نمره متوسط و زیاد ($P < 0/266$) تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید. بین میانگین امتیازات ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان دختر و

پسر ($X_1^- = 2/2138$ و $X_2^- = 2/5622$) اختلاف وجود دارد و این اختلاف از نظر آماری معنادار است ($t = 17/100$, $P < 0/0005$). ولی بین جنسیت استاد و نمرات ارزشیابی آنها اختلاف معناداری مشاهده نشد ($t = 1/23$, $P < 0/22$). میانگین امتیازات دانشجویان بومی به ارزشیابی اساتید ۲/۴۱۴۱ و امتیازات دانشجویان غیر بومی ۲/۳۳۴۴ بود که این اختلاف از نظر آماری معنادار است ($t = 3/605$, $P < 0/0005$). میانگین نمرات ارزشیابی دانشجویانی که قبل از انتخاب واحد به بررسی درباره نمره استاد می‌پردازند ($X^- = 2/6120$) با کسانی که بدون توجه به نمرات قبلی استاد درس را انتخاب می‌کنند ($X^- = 2/3469$) تفاوت دارد و این تفاوت از نظر آماری معنادار است ($t = 8/08$, $P < 0/0005$). همچنین دانشجویان بومی بیش از دانشجویان غیر بومی، با شناخت و آگاهی قبلی درباره نمره استاد به انتخاب درس اقدام می‌کنند که از نظر آماری تفاوت فراوانی‌ها معنی‌دار است ($\chi^2 = 4/387$, $P < 0/036$). همچنین بین نمره ارزشیابی استاد و تعداد عناوین دروس تدریس شده ($F = 1/922$, $P = 0/11$) و بین نمره ارزشیابی استاد و رشته دانشجویان ($F = 1/294$, $P = 0/285$) و بین نمره ارزشیابی استاد و مدرک تحصیلی او ($P = 0/081$, $F = 2/663$) و بین نمره ارزشیابی استاد و سابقه خدمت او ($F = 0/74$, $P = 0/974$) در این تحقیق رابطه‌ای مشاهده نگردید.

برای پیش‌بینی متغیرهای تأثیرگذار و تعیین سهم آنها بر نمرات ارزشیابی اساتید، رگرسیون چند متغیره با روش همزمان^۱ اجرا گردید که نتایج آن در جدول ۷ آورده شده است:

جدول ۷: ضرایب رگرسیون

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	
	B	خطای معیار	بتا	t
عدد ثابت	۰/۴۷۳	۰/۰۲۹	---	۱۶/۳۳۳
جنسیت	۰/۱۴۲	۰/۰۰۵	۰/۳۰۵	۲۶/۷۰۶
بومی بودن	۰/۱۷۴	۰/۰۰۶	۰/۳۴۶	۲۶/۸۸۹
بررسی قبل از انتخاب واحد	۰/۱۲۵	۰/۰۰۷	۰/۲۲۵	۱۷/۴۰۳
انتظار از نمره استاد	۰/۱۶۹	۰/۰۰۵	۰/۳۴۳	۳۱/۳۳۳
معدل سال قبل	۰/۲۰۴	۰/۰۰۷	۰/۳۲۶	۲۹/۲۳۰

$$F = 1388/66, R^2_{adj} = 0/800, R^2 = 0/805, R = 0/897$$

اطلاعات جدول ۷ نشان می‌دهد که ۸۰ درصد از واریانس نمره ارزشیابی استادان توسط متغیرهای ۵ گانه فردی دانشجویان تبیین می‌شود. همچنین مقدار R به دست آمده (۰/۸۹۷) که همبستگی بین مقدار مشاهده شده متغیر وابسته (نمره ارزشیابی استادان) و مقدار پیش بینی شده آن از روی تحلیل رگرسیون را نشان می‌دهد بیان می‌کند که به خوبی می‌توان از روی متغیر مستقل، متغیر وابسته را پیش بینی کرد. با توجه به این که مقادیر بتا همگی مثبت است و با مراجعه به مقادیر آماره t و سطوح معنی‌داری آن می‌توان قضاوت کرد که متغیرهای پیش بینی کننده ۵ گانه با نمرات ارزشیابی اساتید همبستگی معنی‌داری دارند. در نهایت معادله رگرسیون به شرح زیر تنظیم می‌شود:

$$Y = a + bx_1 + bx_2 + bx_3 + bx_4 + bx_5$$

(جنسیت) ۰/۳۰۵ + (بومی بودن) ۰/۳۴۶ + (پررسی قبل از...) ۰/۲۲۵ + (انتظار از نمره) ۰/۳۴۳ + (معدل) ۰/۲۲۶ + (عدد ثابت) ۰/۴۷۳ = نمرات ارزشیابی اساتید

بحث و نتیجه گیری

برای ارزشیابی اعضای هیأت علمی روش‌های متفاوتی وجود دارد، اما روش استفاده از نظرات دانشجویان به دلایل مختلف کاربرد فراوانی یافته و در حال افزایش است. همه ساله منابع مادی و انسانی زیادی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی صرف ارزشیابی اعضای هیأت علمی توسط دانشجویان می‌گردد، به گونه‌ای که ارزشیابی رسمی به نوعی مرجعیت فرهنگی تبدیل شده است (گاراوی^۱، ۱۹۹۷). ارزشیابی دانشجویان از استادان به یکی از رایج‌ترین روش‌های ارزشیابی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی تبدیل شده است (مت کالفی، ۱۹۹۵) که انتقادات زیادی نیز بر آن وارد است، زیرا متغیرهای مداخله‌گر بسیاری می‌توانند نتایج این ارزشیابی‌ها را تحت تأثیر قرار دهند (آدامز^۲، ۱۹۹۷ و گرین‌والد^۳، ۱۹۹۷، مالی نورسکی^۴ و همکاران ۲۰۰۴).

این پژوهش به بررسی برخی متغیرهای تأثیرگذار (دانشجویان ۶ عامل و استادان ۶ عامل) بر نمرات ارزشیابی دانشجویان از اعضای هیأت علمی پرداخته است و نتایج حاکی از آن است که اکثریت اعضای هیأت علمی (۸۶/۴٪) اهمیت ارزشیابی از استادان را مورد تأیید قرار داده‌اند و به اصل وجود ارزشیابی برای ارتقای کیفیت تدریس خود اعتقاد دارند (این نتایج با نتایج مارش^۵، ۲۰۰۱ و فتاحی و دیگران، ۱۳۸۴ همخوانی دارد). همچنین زمان مناسب ارزشیابی از استادان را بین

جلسات ۱۳-۱۲ هر نیمسال می‌دانند و بیشتر استادان (۸۲/۶٪) حداقل ۳ درس را برای ارزشیابی از خود مناسب می‌دانند (این نتایج با نتایج کیخایی و دیگران، ۱۳۸۱، سیف ۱۳۷۸ همخوانی دارد). تقریباً نصف استادان (۵۸/۶٪) اعتقاد دارند که مدیر گروه تخصصی مناسب‌ترین فرد برای اجرای ارزشیابی است.

محتوای سؤالات ارزشیابی از مهم‌ترین و مشکل‌دارترین بخش ارزشیابی از دیدگاه استادان است. بیشتر استادان (۸۸٪) اعتقاد داشتند که ۹ سؤال فرم‌های ارزشیابی، نمی‌توانند به خوبی منعکس‌کننده فعالیت‌های تدریس آنها باشد، به طوری که این سؤالات بسیار کلی و ذهنی است و باید با توجه به شاخص‌های دقیق‌تری تهیه گردند. علیرغم اینکه اکثریت اساتید (۸۶/۴٪) اصل موضوع ارزشیابی از خود را قبول داشتند ولی فقط ۴۸/۲٪ ارزشیابی دانشجویان را مناسب می‌دانستند. ۸۱/۴٪ اعتقاد داشتند دانشجویان بدون دقت کافی فرم‌ها را پر می‌کنند، ۸۸٪ اعتقاد داشتند که دانشجویان به استادان سخت‌گیر نمره کمتر می‌دهند، ۸۶٪ اعتقاد داشتند که دانشجویان بدون صداقت و با دخالت دادن اغراض شخصی فرم‌ها را تکمیل می‌کنند (این نتایج با نتایج استراتون^۱، ۲۰۰۵ و رنجبر ۱۳۸۵ و نویدیان ۱۳۸۴ و کریمی ۱۳۸۳ و حیاتی و همکاران ۱۳۸۴ همخوانی دارد). ۸۲٪ استادان اعتقاد داشتند نباید از نتایج ارزشیابی برای تصمیم‌گیری در مورد آنان استفاده شود. همچنین ۸۸/۲٪ اعتقاد داشتند که ارزشیابی باید به صورت یک فرایند سیستماتیک و از چند روش انجام گیرد تا نتایج پایدارتری داشته باشند (این نتایج با نتایج کافمن^۲، ۲۰۰۲ و ضیایی و همکاران ۱۳۸۵ و کیخایی و همکاران ۱۳۸۱ و پلزننگ^۳، ۲۰۰۰ همخوانی دارد). همچنین نتایج این تحقیق حاکی از آن است که بین معدل سال قبل و انتظار از نمره دانشجویان با نمره ارزشیابی استاد همبستگی معناداری از نظر آماری وجود دارد (این نتایج با نتایج گرین والد ۱۹۹۷ و کرم‌دوست ۱۳۸۳ و جیروک و همکاران ۱۹۹۸ همخوانی دارد). آزمون ANOVA نیز این نتایج را تأیید می‌کند بدین معنی که دانشجویان با انتظار نمره بالاتر، نمرات ارزشیابی بیشتری به استادان داده‌اند. بیشترین تفاوت بین معدل دانشجویان ضعیف و متوسط و دانشجویان متوسط و قوی است و بین دانشجویان ضعیف و قوی تفاوت معناداری مشاهده نشد. بین انتظار نمره کم و زیاد و انتظار نمره کم و متوسط تفاوت معنادار است ولی بین انتظار نمره متوسط و زیاد تفاوت معناداری مشاهده نشد.

بومی بودن یا نبودن دانشجو، جنسیت دانشجو و بررسی دانشجو قبل از انتخاب واحد بر نتایج ارزشیابی او از استادان تأثیر دارد. بدین معنی که دانشجویان بومی نمرات ارزشیابی بالاتری به استادان خود می‌دهند و دانشجویان پسر نمرات بالاتری به استادان خود داده‌اند. همچنین دانشجویانی که قبل از انتخاب واحد نمرات استاد را بررسی کرده‌اند نمرات ارزشیابی بالاتری به استادان خود داده‌اند. بین نمرات ارزشیابی اساتید و جنسیت، مدرک تحصیلی، سابقه، تعداد عناوین دروس آنها و همچنین رشته دانشجویان تفاوت معناداری مشاهده نشد. با استفاده از تحلیل رگرسیون چند متغیره، معادله معناداری به دست آمد که در آن جنسیت، بومی بودن و بررسی قبل از انتخاب واحد انتظار از نمره و معدل نیمسال قبل دانشجو در پیش بینی نمرات ارزشیابی استادان معنی دار شد و در مجموع معادله رگرسیون 80% تغییرات نمرات ارزشیابی استادان را تبیین کرده است.

در مجموع به نظر می‌رسد با توجه به نگرش منفی استادان در زمینه محتوی فرم‌های ارزشیابی و اعتقاد آنها به عدم صداقت، دقت و حوصله دانشجویان در پاسخگویی، ناکافی بودن روش استفاده از نظر دانشجویان و عدم استفاده از نتایج آن در تصمیم‌گیری راجع به استادان، کاربرد نتایج این ارزشیابی در بهبود کیفیت تدریس توسط اساتید زیر سؤال باشد و به میزان قابل توجهی با خطر عدم پذیرش نتایج ارزشیابی‌ها توسط استادان و کم اثر بودن منابع انسانی و مادی مصرف شده، همراه باشد. همچنین وابستگی نتایج ارزشیابی‌های استادان به جنسیت دانشجویان و معدل نیمسال قبل آنها و انتظار دانشجویان از نمره استاد و بررسی‌های قبل از انتخاب واحد و بومی بودن یا نبودن دانشجویان تا حدود بسیار زیادی اعتماد به نتایج این ارزشیابی‌ها را مورد تردید قرار می‌دهد و نشان می‌دهد ارزشیابی استادان به وسیله دانشجویان از دقت علمی کافی برخوردار نیست (میسون^۱ و همکاران ۱۹۹۵) و با توجه به نارضایتی اکثر استادان از روش نظرخواهی از دانشجویان، یک وضع نگران‌کننده ایجاد شده است (آلیمونی^۲، ۱۹۸۱).

پیشنهاد می‌شود با بازنگری در محتوای فرم‌های ارزشیابی علاوه بر نظرات دانشجویان از روش‌های دیگر ارزشیابی استادان نیز استفاده شود و روش استفاده از نظرات دانشجویان به عنوان بخشی از فرایند سیستماتیک ارزشیابی مورد استفاده قرار گیرد. همچنین بهتر است از نتایج ارزشیابی‌های دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به استادان با احتیاط استفاده شود.

منابع فارسی

- آهنچیان، م. ر. (۱۳۸۲). تأثیر موافق و مخالف بودن جنسیت در ارزشیابی دانشجویان از اعضای هیأت علمی. *مجله روانشناسی و علوم تربیتی*، سال ۳۳، شماره ۱، صص ۱۹۹-۱۸۳.
- بیگدلی، ا. (۱۳۷۹). بررسی اعتبار پرسش‌نامه ارزشیابی دانشجویان از اساتید. *مجله روانشناسی*، دوره ۴، شماره ۱۶، صص ۴۱۲-۴۰۵.
- دلاور، ع. (۱۳۷۲). نکاتی چند درباره ارزشیابی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها. *فصلنامه روانشناسی و علوم تربیتی*، دوره ۱، شماره ۲، صص ۸۳-۶۹.
- رنجبر، م. و همکاران. (۱۳۸۵). بررسی دیدگاه اعضای هیأت علمی و دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مازندران در مورد ارزشیابی استادان توسط دانشجو. *مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران*، دوره ۱۶، شماره ۵۶، صص ۱۳۵-۱۲۶.
- سرچمی، ر. و سلمانزاده، ح. (۱۳۸۴). نظر اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد تأثیر ارزشیابی دانشجو در بهبود تدریس. *مجله دانشگاه علوم پزشکی قزوین سال نهم*، شماره ۳۴، صص ۷۱-۶۷.
- سیف، ع. ا. (۱۳۷۰). ارزشیابی دانشجویان از استادان: تا چه اندازه می‌توان به آن اعتماد کرد. *نشریه پژوهش‌های روانشناختی*. سال اول، شماره ۲، صص ۲۴-۱۲.
- شکورنیا، ع. و همکاران. (۱۳۸۵). ارتباط بین نمره ارزشیابی استاد با معدل تحصیلی دانشجویان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، سال ۶، شماره ۱، صص ۵۱-۴۵.
- ضیایی م. و میری م. ر. و حاجی آبادی، م. ر. و آذر کار، ق. (۱۳۸۴). بررسی دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نسبت به ارزشیابی استاد توسط دانشجو. *خلاصه مقالات هفتمین همایش _ کشوری آموزش پزشکی، تبریز*، صص ۱۰۷.
- غفوریان ع. و بروجردنیا، م. و شکورنیا ع. (۱۳۸۱). بررسی دیدگاه اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز نسبت به بازخورد نتایج ارزشیابی استاد و بهبود کیفیت تدریس. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. شماره هفتم، صص ۹۲.
- فتاحی، ز. و همکاران. (۱۳۸۴). نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه کرمان در مورد ارزشیابی استاد در سال ۸۱-۸۲. *مجله پزشکی هرمزگان*، دوره ۹، شماره ۱، صص ۶۶-۵۹.

- کریمی، ح. و هادی ندوشن، ح. و احرامپوش، م. ح. و عقیلی، ح. (۱۳۸۴). بررسی نظرات اعضاء هیئت علمی بالینی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از فرم ارزشیابی و ارائه راهکار جدید. خلاصه مقالات هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی، ۱۱۲.
- کیامنش، ع. (۱۳۷۵). روش‌های ارزشیابی آموزشی. چاپ سوم، تهران: دانشگاه پیام نور.
- کیخایی، ا. و همکاران. (۱۳۸۱). نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی زاهدان نسبت به ارزشیابی اعضای هیأت علمی. طبیب شرق، سال ۴، شماره ۳، صص ۱۴۰-۱۳۵.
- گرچی، ی. (۱۳۷۳). رابطه میزان محبوبیت اجتماعی استادان از نظر دانشجویان و نحوه ارزشیابی دانشجویان از فعالیت‌های آموزشی آنان. پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- نویدیان، ع. و کیخانی، ا. و طبسی، م. ع. و سرگری، غ. (۱۳۸۴). بررسی نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی زاهدان نسبت به ارزشیابی استاد. خلاصه مقالات هفتمین همایش کشوری آموزش پزشکی، تبریز، ۷۴.

منابع انگلیسی

- Aleamonie, L. M. (1981). Student ratings of instruction. In J. Millman (Ed), Handbook of teacher evaluation (pp.110 – 145). Beverly Hills, CA: Sage.
- Allen, D. W, & Ryan, K. (1969). Microteaching. Reading, MA: Addison – Wesley.
- Allen, M. J., & Yen, W. M. (1979). Introduction to measurement theory. Monterey, CA: Brook / Cole.
- Abrami. P. C., Apollonia. S., and Cohen P. A (1990). Validity of student ratings of instruction: What we know and what do not. *Journal of Education Psychology*, 82(2), 219 – 231.
- Adams, J. V. (1997). Student evaluations: *The ratings game inquiry*, 1(2), 10 – 16.
- Arronson, E., Timothy D. W., and Akert, R. M. (1994). Social psychology; the heart and the mind. Harper Colins College Publishers.
- Bryant, J. (1993). Educating tomorrows doctor. *World Health Forum*, 14, 213 - 30.

- Bergman K, Gaitskill T. (1990).** Faculty and student perceptions of effective Clinical teachers: an extension study. *Journal of Professional Health, 6(1), 33-44.*
- Barber, L. W. (1991).** Self assessment. In J. Millman and L. Darling – Hammond (Eds.), *The new handbook of teacher evaluation* (pp.216 – 228). *Newburg Park, CA: Sage.*
- Centra, J. A. (1975).** Colleagues as rater of classroom instruction. *Journal of Higher Education, 46, 327 – 338.*
- Centra, J. A. (1989).** Assessment of faculty in teacher education programs. In J. B. Aycrs and M. F. Berney (Eds.), *A Practical guide to teacher education evaluation* (pp. 103 – 116) *Boston: Kluwer.*
- Coburn L. (2006).** Student evaluation of teacher performance.]. Available on July 2, 2006 at: <http://www.thememoryhole.Org/edu/eric/ed289887.Html>.
- Carrol, J. G. (1981).** Faculty self – evaluation. In J. Millman (Ed.), *Handbook of teacher evaluation* (pp.180 – 200). *Beverly Hills, CA: Sage.*
- Cashin W. E. (2006).** Student ratings of teaching: the research revisited. Available on July 2, 2006 at: <http://www.idea.ksu.edu/resources/Papers.Html>.
- Donnelly M. B., Woolliscroft J. O. (1989).** Evaluation of clinical instructors by third – year medical students. *Academic Medicine, 64(3), 169 – 64.*
- Emery C, Kramer, K, and Tian R. (2006).** Return to academic standards: challenge the student evaluation of teaching effectiveness. Available on July 29, 2006 at: http://WWW.bus.lsu.edu/academics/accounting/faculty/lcrumbl ey/stu_rat_of_%20instr.htm
- French, L. G. (1981).** Peer evaluation: Documentary evidence in the evaluation of teaching. In J. Millman (ED.), *Handbook of teaches evaluation* (pp.73-89) *Beverly Hills: Sage.*
- Graraway, G. B. (1997).** Evaluation, validity and values. *Evaluation and Program Planning, 31-33.*
- Garret, A. (1972).** Interviewing: Its principles and methods. *NewYork: Family Service Association of America.*
- Gay, L. R. (1991).** Educational evaluation and measurement (2 nd ed.) Maxwell Macmillan, International.

- Gay, L. R. (1985).** Educational evaluation and measurement. Ohio: Bell and Howell Company.
- Gien – Lant T. (1991).** Evaluation of faculty teaching effectiveness toward accountability in education. *Nurse Education*, 30(2), 92 – 95.
- Greenwald, A. G. (1997).** Validity concerns and usefulness of student ratings instrcnction. *American Psychologist*, 52(11), 1182 – 1186.
- Haefell, D. L. (1981).** Teacher interviews. In J. Millman (ED.), Handbook of teacher evaluation (pp.41-37). Beverly Hills, CA: Sage.
- Johnson VE. (2006).** Does the inter play of grading print policies and teacher-course evaluations undermine our education system? Teacher course evaluations and student grades: an Academic Tango and student grades. Available on July 2, at: <http://www.amstat.org/publications/chance/153.johnson.pdf>.
- Jirovec, R. L., Ramanathan, C. S., and Alvarez, A. R. (1998).** Course evaluations: What are social work students telling us about teaching effectiveness? *Journal of Social Work Education*, 34(2), pp. 229-237.
- Joshi S., Pradhan A., Dinit H. (2004).** Faculty opinion survey following – attendance to teacher training workshop in kathmandu Medical College. Katmandu Univ. *Medical Journal*, 2, 51 – 55. Kaufman DM. *Students' evaluation of faculty teaching. Presented at SFUFA forum. July 16, 2002.*
- Kroc, R. J. (1984).** Using citation analysis to assess scholarly productivity. *Educational Researcher*, 6, pp. 17 – 22.
- Marsh, H. W., & Roche L. (1993).** The use of students' evaluations and an individually structured intervention to enhance university teaching effectiveness. *American Educational Research Journal*, 1, 217 – 251.
- Mason, P. M., Steagall, J. W., and Fabritius M. A. (1995).** Student evaluations of faculty: A new procedure for using aggregate measures of performance, *Economics of Education Review*, 14(4), pp. 403-416.
- Malinovsky J. M. Gardenalo, Barrier J. H. (2004).** Assessment of – teaching methods of anaes the sinology

- and intensive care medicine in trance: opinions of teacher and residents. *Ann Franes the Reanim*, 23(2), 124-31.
- Metclfe D. H., Mathara M. (1995).** Student perception of good and bad teaching: report of a critical incident study. *Medical Education*, 29, 193-7.
- Marsh H. W. (2001).** Students' evaluation of university teaching. [On-line]. Available on June 13 at: <http://apps.uws.edu.au/uws/edc/seeq/SETs-HerbMarsh-presentation-2001.pdf>. [2005/10/04].
- McAllister, B.** Using all your legs: how student evaluations can fit into a holistic teaching assessment program. [Cited 2006 Jul 2]. Available at: http://trc.Virginia.Edu/Publications/Teaching_Concerns/Fall_1999/TC_Fall_1999_McAllister.Htm.
- O' Connell, W. R., Jr., & Smart, S. S. (1979).** Improving faculty evaluation: A trial in Strategy. *Atlanta: Southern Regional Education Board*.
- Pelsang R. E., Smith W. L. (2000).** Comparison of anonymous student ballots with student debriefing for faculty evaluations. *Medical Education*, 34(6), 456-457.
- Remmers H. H, and Brandenburg, D. C. (1927).** experimental data on the Purdue rating scale for instructors. *Educational Administration and Supervision*, 13, pp. 519-527.
- Rosenshine, B. & Furst, N. (1973).** The use of direct observation to study teaching. In R. M. W. Travers (Ed.). *Second handbook of research on teaching* (pp. 122-183). *Skokie, IL: Rand McNally*.
- Stufflebeam. D. L., and Shinkfield, A. J. (1985).** Systematic Evaluation. A Self- Instructional guide to theory and Practice. *Kluwer. Nijhoff Pub*.
- Sproule, P.** Student evaluation of teaching: a methodological critique of conventional practices.[cited 2006 Jul 29]. Available at:<http://trc.ucdavis.edu/TRC/ta/TAdevel/seldin.pdf>.
- Stratton T. D., Witzke D. B., Freund M. J., Wilson M. J., and Jacob R. J. (2005).** Validating dental and medical students evaluation of faculty-teaching in an integrated, multi-instructor course. *Journal of Dental Education*, 69(6), 663-70

- Seldin, P. (1993).** The use and abuse of student ratings of Professors. *The Chronicle of Higher Education*, 39, P. 40.
- Scriven, M. (1981).** Summative teacher evaluation. In J. Millman (Ed.). Handbook of teacher evaluation (pp. 244 – 271). *Beverly Hills, CA: Sage*.
- Stake, R. E. (1967).** The counterance of educational evaluation. *Teacher College Record*, 68, 523 – 540.
- Stevens, S. S. (1951).** Mathematics, measurement, and psychophysics. In S. S. Stevens (Ed). Handbook of experimental psychology. *New York: John Wiley*.
- Stodolsky, S. S. (1991).** Classroom observation. In J. Millman and L. Darling – Hammond (Eds.). The new handbook of teacher evaluation (pp. 175 – 190). *Newbury Park, CA: Sage*.
- Thorn, G. S., Scott, C. S., Beaird, J. J. (1976).** Assessing faculty performance: Final project report. *Monmouth: Oregon State System of Higher Education, Teaching Research Division*.
- Toyoda, H, Nakamura K. (2004).** Reliability of students' evaluations of university teaching: an analysis of four-facet data by a generalized model and structural equation modeling *Shinrigaku Kenkyu*, 75(2), 109 – 17.
- Turhon, K., Yaris F., and Nural E. (2005).** Does instructor evaluation by – students using a WEB – based questionnaire – impact instructor performance? *Health and Social Education Theory* ; 12: 5 -13.
- Williams, W. M. & Ceci, S. J.** Higher grades = higher evaluations "how'm I doing?" [Cited 2006 Jul 2]. Available at: <http://www.bus.lsu.edu/accounting/faculty/lcrumbley/Highgra.html>.
- Wolf, R. M. (1984).** Evaluation in Education. 2 nd Ed. *New York Praeger Publication*.
- Worthen, B. R. & Sanders, J. R. (1987).** Educational Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines, Longman Worthington, ohio: Charles A. Jones.